

Antroposofi som er blitt til, og antroposofi i tilblivelse

Johannes Kiersch

Hvert menneske er blitt til og er i tilblivelse. Dets personlighet vokser i takt med følsomheten for vannskillet mellom det faktiske og det mulige, og dets evne til å gjennomskue det. Også innen antroposofien ligger livskilden i samtalen mellom disse to motsetninger. Nå gjelder det å korrigere feilene fra de siste tiårene.

Denne artikkelen er trykt i Das Goetheanum nr 26-27 2014 under tittelen "Gewordene und werdende Anthroposophie".

I oppbygningstiden befant den antroposofiske bevegelse seg under ledelse av Rudolf Steiner i sin første fase, med kjennetegn som den nederlandske sosialvitenskapsmann Bernard Lievegoed tilskriver startfasen i ethvert sosialt initiativ:¹ Når noe nytt blir bygd opp av noen få pionerer, kjenner alle hverandre, alt er i bevegelse, men med få tydelige konturer. Alt er gjennomtrengt av varme og entusiasme; den felles vilje blir virkeliggjort gjennom handlinger som først under tidens løp antar tankeform. Antroposofiens beundringsverdige forkjempere arbeidet under svært kummerlige forhold. De måtte stå inne for ideer som de bare antydningvis hadde forstått selv, og som ble bekjempet av motstanderne. De måtte stå mot meningspresset i den materialistiske samtidskulturen. De kan takke Rudolf Steiners lederautoritet at de holdt ut dette. De fikk styrke av den kraften som strømmet til dem gjennom de hellige hemmelighetene i den antroposofiske esoterikk.

1 F. Glas/B. Lievegoed: Dynamische Unternehmensentwicklung. Stuttgart 1993.

Da Rudolf Steiner døde, fant hans elever seg forvist til sine egne vurderinger ("Eigenrat")²; til sin individuelle dømmekraft og sin evne til samarbeid. Det var ikke til å unngå at tilbakeblikket på den lykkelige tiden med den store lærer trådte i forgrunnen, og spørsmålet ble: hvordan skulle man omgås med sannheten og antroposofiens sannheter? Dette førte nødvendigvis til strid, slik som blant kirkefedrene i den første tiden av kristendommen. Ita Wegmans idé om en antroposofi som har tatt en individuell form gjennom hvert enkelt menneske,³ ble ennå ikke sosialt virksom. Likevel ble Rudolf Steiners lære i omfattende grad sammenfattet, systematisert, gjennomlyst. Det oppsto en utdypende samtalekultur blant Rudolf Steiners elever, men den begrenset seg til egne kretser og fikk aldri tilknytning til tidens kultur, som var i rask utvikling. Det oppsto et varmt indre rom som møtte enhver "ytre vitenskap" med en ureflektert følelse av overlegenhet og skepsis. "Ytterverdenen" ble i stadig større grad oppfattet

2 Avskjedsbrev til Waldorfskolekollegiet 1924.

3 Se J. Kiersch Steiners individualiserte Esoterik einst und jetzt, Dornach 2012, s. 206 f.

som truende, det indre rommet som var bygd i felleskap, ble til et tilforlætelig tilfluktssted, med felles taleformer og omgangsformer, som for eksempel tiltalen "Kjære venner". Man pakket inn kritikk i positivitet, det ble tiet om pinlige hendelser, og alt dette skapte et beskyttet klima, skjernet for alle det moderne livs gåtefulle spørsmål som mennesker uten antroposofi utsettes for overalt i dag.

Først mot slutten av 1900-tallet ble det reist betenkeligheter. Da Manfred Schmidt-Brabant under Mikaelikonferansen høsten 2000 spurte: Befinner det Antroposofiske Selskap seg i et "okkult fangenskap", vekket det sterk gjenklang, samtidig som det utløste rådløshet.⁴ Er vi blitt ofre for den vanlige naturvitenskaplige tenkemåtes nominalisme? Da må vel hele menneskeheten befinne seg i et "okkult fangenskap"? Manfred Schmidt-Brabant konkluderte med at det finnes en utvei gjennom den etiske individualisme, men her fantes det få ansatser. Den antroposofiske bevegelse ble for en stor del værende i den samme stemningen og fortsatte å opptre som i den tidlige pionerfasen. Det indre rom ble en forskansning (Wagenburg).

Fra idé til merkevare

Også saklige begrensninger spilte en stor rolle. Rudolf Steiners mange oppfordringer og råd på alle livets områder – som jo ofte bare er bevart i sin kim, i en aforistisk form – ble grepet tak i. For hvert yrkesområde ble det utviklet grunnregler, retningslinjer, men også vaner. "Der hvor det står Waldorf på utsiden, må det også være Waldorf inni", sier man gjerne i dag. Det oppleves innlysende. Det må forhindres at Rudolf Steiners navn og hans læres kjente begreper blir misbrukt i fremmed hensikt. Leger, terapeuter, apotekere, men også pasienter, studenter, ledere og lærere burde være takknemlige for at det finnes en merkevare som Anthromed, som garanterer en definerbar kvalitet.

Men her finnes også bivirkninger. Mot slutten av

4 Se G. Röschert i Das Goetheanum 19.11. 2000 s. 349 f.

1932 skrev Ita Wegman til en venn i England om forholdene i Dornach: "Her hersker den rene katolisisme, ingen er lengre fri. Siste nytt er at de vil la navnene antroposofi og Rudolf Steiner patenteres".⁵ Det er åpenbart hva hun misliker. Riktignok er et varemerke ikke et patent som man kan utøve makt gjennom. Men ethvert varemerke forutsetter en instans som kan beskrive det som skal beskyttes, og som fastlegger de kriterier som svarer til dette varemerket. Dermed blir det innsatt en høyere autoritet; man foretrekker å holde fast på det som er blitt til, og den skapende videreutvikling blir hemmet. Ethvert varemerke forsterker tradisjonene. Den advarende tonen i den siste setningen i Frihetens Filosofi mot å bli "ideens trell"⁶ kan bli til en trykkende virkelighet.⁷

Den umerkelige verdiforandringen

Allerede for en årrekke siden konstaterte den sosiologiske forskningen en forandring i oppfatningen av godt og ondt, en verdiforandring, som startet i USA og omkring ti år etter andre verdenskrig også nådde Tyskland.⁸ Med den trådte de tradisjonelle plikt- og akseptverdiene tilbake. Martin Luthers prinsipp: "Vær øvrigheten underdanig", som var akseptert så godt som overalt i det tyske keiserrike, og ble skamløst misbrukt under begge krigene, kom i unåde. Det samme skjedde med kulturbærende begreper som troskap, beskjedenhet, ordenssans, punktlighet, pliktfølelse. Isteden var det nå selvtutfoldelsesverdier som gjaldt, som: frigjorthet, egenansvar, kreativitet, spontanitet, selvrealisering. Steiner hadde gjort oppmerksom

5 Ita Wegman til Georg Kaufmann 24.11. 1932. Archiv London.

6 Hele setningen lyder slik: "Man må stille seg opplevende overfor ideen, ellers blir man dens trell. Frihetens filosofi, Oslo Antropos 1992, s. 260 (o.a.).

7 J. Kiersch beskriver et drastisk eksempel fra steinerpedagogikken i: "Die Idee und das Leben. I Info3, 11/1993 s.22 f.

8 F. Bohnsack/S. Leber (utg.) Sozialerziehung im Sozialverfall. Weinheim/Basel 1996, s 33 f.

på disse nye idealene allerede i 1892 i sin polemikk mot die Gesellschaft für ethische Kultur: "Lev slik som det best svarer til ditt indre vesen; lev deg helt, fullstendig ut", hadde han skrevet.¹ I Frihetens filosofi gav han en inngående begrunnelse, og i sin betraktning om "den Egosismus in der Philosophie" (Egoismen i filosofien) i 1899 betonte han skarpt at hvert fremskritt i verdensutviklingen avhenger av aktiviteten til hvert enkelt jeg.² Under inntrykket av åpenbaringene fra det oversanselige, som den antroposofiske bevegelse ble båret og oppildnet av, var denne avgjørende tanken kommet i bakgrunnen. Stilt overfor den nye verdiverdenen, som i løpet av andre halvdel av 1900-tallet slo gjennom i kulturen, kunne denne tanken ha fått stor utbredelse, hvis Rudolf Steiners elever hadde vært forberedt på det. Det var ikke tilfellet. Det indre klimaet i den antroposofiske bevegelse gjorde det umulig å gripe de nye impulsene på en produktiv måte.

Ingen vil bebreide dem som deltok. Uten energisk aktivitet i betydningen "plik- og aksept-verdiene" hadde antroposofien neppe kunnet slå igjennom i oppbygningsårene og under belastningene i etterkrigstiden. Hadde ikke Rudolf Steiner på spørsmålet om han med tre ord kunne si hva antroposofi er, svart ettertrykkelig: "Pliktoppfyllelse, pliktoppfyllelse, pliktoppfyllelse"? Med det ville han på ingen måte ta tilbake frihetsetikken i den radikale individualismen fra 1892 og 1899. Men hans første elever, som gjennom sitt arbeidsmiljø var rotfestet i tradisjonelle fornemmelser og vaner, kunne ennå ikke merke den produktive diskrepansen mellom disse to holdningene, enn si beherske den på en fantasifull måte. Steiners begrep "moralisk fantasi" var ennå lite belyst.³ Samtidig utkjempet man striden om Rudolf Steiners etterlatte verker,

1 GA 31 s. 169.

2 Se *Nyutgaven, R. Steiner: Das integrale Ich. Der Egoismus in der Philosophie, Dornach 2009, med en informativ innledning av D. Baumgarten.*

3 Se G. Röschert: *Die Esoterik der moralischen Phantasie. Neukirchen 2013.*

en strid som i dag knapt synes forståelig, og den krevde alt tilgjengelig overskudd.

I flytende utvikling

Ennå da Bodo von Plato i 2008 var så modig å gripe opp det vakre gamle bildet til filosofen Heraklit og sammenligne antroposofien med en elv som stadig forandrer seg, selv om den forblir den samme, ble det av mange opplevd som en provokasjon.⁴ Det har blitt en vane å betrakte tankene om å videreutvikle antroposofien som kjetteri, selv om Rudolf Steiner i sitt verk stadig uttrykker nødvendigheten av en slik videreutvikling.

I menneskehetens sosiale historie er dette ikke noe uvanlig. Slik utfoldet den tidlige kristendom seg i rammen av et stille, fredsommelig, beskjedent menighetsliv gjennom mer enn to århundrer i hjertevarm livfullhet, full av hengivenhet til den oppstandnes stadig fornyede tilstedeværelse, helt til romerkirken grep inn og prøvde å holde fast dette nye. Åpenbaringen ble erklært for avsluttet. Blant antroposofene viste det seg noe lignende allerede få år etter Rudolf Steiners død: Walentin Tomberg ville stille sine betydelige åndelige evner energisk i antroposofiens tjeneste. Da han forsiktig, men med ungdommelig ubekymrhet klaget over bakoverskuende tendenser ved Goetheanum, og gikk inn for en tidsmessig videreutvikling av Rudolf Steiners åndsvitenskap, fikk han til svar: "Vi trenger ingen nye innviede", som Roman Boos skrev. Til grunn for dette lå den oppfatning, som også Maria Steiner representerte, at den antroposofiske bevegelse var tilstrekkelig sørget for gjennom Rudolf Steiners verk. Også åpenbaringen av antroposofisk visdom ble – inntil videre – betraktet som avsluttet.

Dette skrittet støttet seg på en skjebnesvanger misforståelse. Man overså at Rudolf Steiner ikke bare hadde forstått sin lære som en utvidelse av naturvitenskapen; han skilte samtidig skarpt

4 B. von Plato: "Man kann nicht zweimal in denselben Fluss steigen. Anmerkungen zur Entwicklung der Anthroposophie." I *Infoseiten Anthroposophie, våren 2008, s. 4-20.*

mellom antroposofiens erkjennelsesformer og erkjennelsesformene i den vanlige empiriske forskningen. De er ifølge Steiner så forskjellige som svart og hvitt, om de enn i alle enkeltheter er kompatible med hverandre.⁵ I stedet for å gå inn i spørsmålet om hvilke spesielle uttrykksformer Steiners antroposofi bruker, oppfattet man åndsforskerens tilskyndelser som faktaviten: slik det uttrykkes i boken *Sjelegåter*, som en viten innenfor antropologiens tankeformer. Dermed ble egenarten i uttrykksformene, der hvor han søkte å bringe det usigbare i ord, bilder og gester, stående ubelyst. Rudolf Steiner hadde berørt dette problemet allerede i rammen av en esoterisk time i 1904: "Mennesket må dogmatisere for å kjenne sannheten, men det har aldri lov til å se sannheten i dogmet."⁶ Allikevel kunne han ikke forhindre at hans levende og situasjonsrettede "Dogmatisering" løste seg fra hans frihetlige intensjoner og fikk karakter av noe statisk, som læren til en kirke.

Tvertimot de overfladiske frihetsproklamasjonene fikk den antroposofiske bevegelsens tillukkede indre verden religiøse trekk. Dens særtrekk, slik de alltid i menneskehetens historie har utviklet seg innenfor alle religioner, var å holde fast på det som er frembrakt fra gammelt av, med krav på sannhet og verdighet, med påberopelse av autoritet, med krangel og strid. Mang en krets innen den antroposofiske bevegelsen falt langt tilbake med hensyn til deres oppfatning av sannhet og frihet. De falt til et lavere utviklingsstadium enn det som i det religiøse liv en annen åndelig strømning, nemlig islam, hadde nådd helt i begynnelsen. Allerede i sin tidligste tid hadde islam nådd en kultur for forsiktighet, for å spørre og la det stå åpent, noe Thomas Bauer har beskrevet som en tvetydighetens

5 GA 21, s. 29 f.

6 GA 89, s. 253 f. Se U. Kaiser: "Wann wird das symbolische Gewand fallen? Dogma und Methode. Zur Herneutik des Steinerschen Werks." i *Die Drei*. 8-9 2011, s. 41-55, og også Ernst Christian Demisch m. fl. (utg.): *Steiner neu lesen. Perspektiven für den Umgang mit Grundlagtexten der Waldorfpädagogik. Frankfurt 2014.*

kultur.⁷ Günter Röschert, som har revidert det utbredte antroposofiske islam-bildet, fremhever hvordan den islamske verden etter Napoleons innmarsj i Egypt gav opp denne høye kulturen under innflytelsen fra vestens moderne filosofi. Jihads fundamentalisme kjenner bare én sannhet og hindrer enhver dialog. Det er en rystende innsikt at tendenser til en slik fundamentalisme også opptrer blant Rudolf Steiners elever, og er blitt forsterket i den senere tid. Det er en hjelp å skjelne mellom en antroposofi som er blitt, og en antroposofi som er i tilblivelse.⁸ Begge er anlagt i Rudolf Steiners verk. Vi er avhengig av begge. Det er mulig å unngå å spille den ene ut mot den andre.

Gammel og ny hemmelighet

Georg Simmel, en pioner innen moderne sosiologi, belyste i 1907 med forbløffende iakttakelse en kjensgjerning i livet som også spiller en rolle innen antroposofien:

"Hemmeligheten – å kunne skjule virkeligheten gjennom positive eller negative midler – er en av menneskehetens største ervervelser. I forhold til den barnslige tilstand, hvor enhver forestilling straks blir uttalt, ethvert foretak straks er tilgjengelig for alles blikk, blir det gjennom hemmeligheten oppnådd en uhyre utvidelse av livet, for ved full publisitet ville mye av det som en hemmelighet inneholder, overhode ikke kunne dukke opp."⁹

I det følgende går Simmel inn på hvordan videreutviklede sosiale forhold gjør hemmeligheten offentlig, men samtidig også hever åpenbare ting opp til hemmelighet. Omhyggelig skildrer han vekselvirkningene mellom hemmelige rom og offentlighet, som stadig er i forandring. Det er åpenbart at noen av

7 T. Bauer: *Die Kultur der Ambiguität. Eine andere Geschichte des Islams. Berlin 2011.*

8 J. Kiersch *Vom Land aufs Meer. Steiners Esoterik in verändertem Umfeld. Stuttgart 2008, s. 58 f.*

9 G. Simmel: "Das Geheimnis. Eine sozialpsychologische Skizze", i *Aufsätze und Abhandlungen 1901-1908 Bind 2. Frankfurt 1993, s. 317 f.*

de viktigste antroposofiske sannheter ikke hadde kunnet ”dukke opp”, ikke hadde kunnet bevirke den ”uhyre utvidelse av livet” som de har gjort, dersom de fra sin første tilsynekomst hadde vært utsatt for full publisitet. Det er grunnen til de strenge beskyttelsesreglene som Steiner stilte for omgangen med innholdet i den esoteriske skolen, eller senere med mantraene i den Frie Høyskole for Åndsvitenskap. Men som han selv slo fast i sin fremstilling i artikkelen ”Tidligere hemmeligholdelse og nåtidig offentliggjøring av oversanselige erkjennelser”¹, så krever nye sosiale forhold nye regler i omgangen med hemmeligheten. Det er også slik at det engasjerte livet med hemmeligheten virker tilbake på den som bevarer den. Ut fra hvordan denne selv og vedkommendes arbeidsområde forandrer seg, blir mang en hemmeligholdelse overflødig. Samtidig får livsinnhold som tidligere ikke har vært lagt merke til, en indre vekt. Slik skapes nye hemmelige rom hvor igjen noe kan dukke opp som ikke tåler offentlighet. Å opprettholde på en formell måte hemmeligheter som er blitt tomme, kan tjene til å redde embeter og verdighet; oppblomstringen av nye hemmeligheter fremmes ikke gjennom det. Man må legge merke til hvordan Rudolf Steiner har lært sine elever å omgås med hemmeligheter. Han gjør oppmerksom på at det å tale for tidlig, hindrer den indre utviklingen; at man på veien til ånden kommer fremover med taushet og tålmodighet, med anelser. I *Mein Lebensgang* forteller han om sin første kjærlighet:

Vi elsket hverandre og visste det vel begge helt tydelig, men ingen av oss kunne overvinne skyheten og si til hverandre at vi elsket hverandre. Og slik levde kjærligheten mellom ordene som vi sa til hverandre, ikke i ordene (oversetterens utheving).² Det som der gikk frem og tilbake mellom to unge mennesker, beskyttet av takt og finfølelse på en måte som knapt er forståelig i dag, er ikke det et forbilde for vår omgang med innholdet i antroposofisk esoterikk?

¹ GA 35

² GA 28, s. 120

Ita Wegman var i sin tid presset og ydmyket av misforståelser, men også av intriger i utkanten av det som skjedde. Likevel holdt hun strengt fast på den gamle formen for hemmelighet, slik som den var innført i den Frie Høyskole for Åndsvitenskap, selv om hun jo kunne ha all grunn til å løse seg fra den. Samtidig gav hun opp sin opprinnelige ledergestus, og ventet på alt det som ut fra hennes nyoppdagete omkretsbevissthet skulle bli til en ny virksom hemmelighet for henne.³

Med offentliggjøringen av høyskoletekstene i 1992 skjedde det et uunngåelig, irreversibelt skritt idet hellige hemmeligheter ble gjort profane. Den som evner å se denne hendelsen i sammenheng med den utviklingen av de sosiale forhold i den antroposofiske bevegelse som er skissert her, vil ikke resignere av den grunn. Antroposofiens hemmeligheter går mot en omfattende fornyelse, utenfor Rudolf Steiners samlede verk (om enn også i sammenheng med det), på grunnlag av helt individuelle initiativer og den stadige bestrebelse på ”fornemmelsen samklang”, som Rudolf Steiner så inntrengende henviste til. I den andre klassesetimen i den Frie Høyskole for Åndsvitenskap fremhevet Rudolf Steiner i en informativ bibemerkning hva det kommer an på. I tilbakeblikket på Julestevnet, som bare få uker tidligere hadde fylt tilhørernes hjerter, henviste han til hvor fort slike inntrykk blir glemt, og han tilføyer:

Derfor ville det være godt hvis hver enkelt som vil tilhøre klassen, sa til seg selv: Fins det ikke – nå etter at Antroposofisk Selskap er grunnlagt på nytt – noe som jeg kan gjøre annerledes enn jeg har gjort tingene før? Kunne jeg ikke innføre noe nytt i livet mitt som antroposof? Kunne jeg ikke forandre måten som jeg har virket på før, ved at jeg innfører ett eller annet nytt?⁴ Han angir ikke hva det ”nye” skal være. Læren trer fullstendig tilbake. Alt håp hos den innviede,

³ J. Kiersch 2012 (note. 3) s. 198 f.

⁴ *Der Meditationsweg der Michaelschule in 19 Stufen. Rudolf Steiners Esoterische Vermächtnis aus dem Jahre 1924. Utg. Thomas Meyer. Basel 2012, s. 336.*

som jo kunne si hva som burde skje, retter seg mot hans elevs individuelle produktivitet. Det avtegner seg tydelig at Rudolf Steiners strenge krav til sine elever, om å: ”forbinde den høyst tenkelige offentlighet med ekte, sann esoterikk”⁵, ikke uttrykker noe paradoks, men en øvingsoppgave som er mulig å løse. Der hvor denne oppgaven blir løst, kan den produktive filosofien om menneskene utfolde seg som Rudolf Steiner har forutsett i sin bok *Sjelegåter: et samvirke mellom antroposofi og*

5 GA 260. s. 92.

antropologi, en resultatåpen samtale befridd fra dogmer. Da kan man håpe at samtalen ikke truer dannelsen av produktive hemmelighetsrom i det antroposofiske livet, men beskytter og bærer dem gjennom rasjonelle argumenter.

Johannes Kiersch:

Medgrunnlegger av Institut für Waldorfpädagogik i Witten-Annen, forfatter av flere bøker bl.a. om Den frie Høyskole for Åndsvitenskaps historie.

Artikkelen er oversatt av Elizabeth Wirsching og Rigmor Haugen Jensen.

Den frie høyskole for Åndsvitenskap

Samtale med Troels Ussing, formann for Antroposofisk Selskap i Danmark

Annelise Sadolin, Nyhedsblad 4-2014, Danmark

Det danske Nyhedsbladet har intervjuet Troels Ussing om Den frie høyskolen for åndsvitenskap og klassearbeidet. Bakgrunnen er at den danske redaksjonen ønsker å la de aktive medarbeiderne i høyskolen komme til orde med sin personlige synspunkter. Temaet Den frie høyskolen er også belyst flere ganger i vårt medlemsblad, blant annet gjennom artiklene til Johannes Kiersch. Vi har fått lov til å trykke intervjuet Troels Ussing. Han er formann i det antroposofiske selskapet i Danmark, og han har vært klasseansvarlig i Danmark i 20 år.

Troels Ussing forklarer:

Man må forstå Den frie høyskolen som en moderne mysterieskole. Begrepet høyskole står for en ”høyere skole” hvor det forskes, hvor

man streber etter åndserkjennelse i forskningen. Det er vanskelig å legitimere Høyskolen etter Rudolf Steiners død, særlig den delen av Høyskolen som angår klassesetimene. Men også det som angår forbindelsen mellom seksjonene og klassearbeidet. Rudolf Steiners død kom plutselig, og det var ikke gitt retningslinjer for hvordan arbeidet i Høyskolens klassesetimer skulle ledes. Mens Steiner levde, var den vertikale side av saken selvfølgelig – han var selv den ledende og den som skapte forbindelsen til den åndelige verden. Etter hans død var det imidlertid forskjellige holdninger til hvordan dette skulle foregå. Og det har fortsatt ikke kommet til noen endelig avklaring. Først i 2007 begynte det å utgis bøker om klassesetimene.

Troels Ussing snakker ikke om en modernisering for enhver pris. Han forteller hvordan han tidligere var av den oppfatning at klassesetimen hadde en rituell farging som dominerte både holdningen og stemningen, i stedet for at klassesetimen settes inn i en mer verkstedsorientert kontekst. Han mener at tross mange gode bestrebelser, hersker denne rituelle stemningen fortsatt i alt for høy grad. Det er nødvendig at man utviser alvor og hengivenhet i høyskolearbeidet, men man må ikke illudere en selvfølgelig, direkte inspirasjon.

I de senere årene har forholdet til Høyskolen blitt behandlet og beskrevet på forskjellige måter for å bevisstgjøre den enkelte om formene som man i dag benytter i klassesetimen. Den

absolutt vertikale ledelse som hersket da Rudolf Steiner selv levde, er ikke lenger relevant. I dag må bestrebelsen være en "høyskole nedenfra", som Rudolf Steiner formulerte det. Det er en arbeidsstil hvor det enkelte medlemmets ståsted og åndelige behov gjøres gjeldende.

Det har også vært en tendens til å oppfatte klassesetimen som selve Høyskolen, sier Troels. Det er de ikke. Klassesetimen er en del av den individuelle øvelsesveien; å utvikle seg i det praktiske livet, i arbeidet, i den enkeltes virkelighet. I Høyskolen deltar man i høyskolearbeidet, og man må overvinne oppfatningen om at klassesetimen er selve Høyskolen.

Troels mener det er seksjonenes oppgave å stå i forbindelse med de praktiske feltene. For eksempel skal Pedagogisk seksjon tjene pedagogikken, hvilket vil si at den utover å være en forskningsinstitusjon også bør være en

samtalepartner for den allmenne pedagogikk utenfor Høyskolen. Klassesetimen skal gi styrke til å stå sterkt i samfunnet – de skal være et verksted hvor jeg kan utvikle meg. Klassesetimen må ikke bli et ritual som jeg har behov for. I klassesetimen skal det finne sted et sammenfall mellom det esoteriske og det eksoteriske, slik at det esoteriske kan gjennomtrengte det eksoteriske. Det esoteriske må ikke være en adskilt verden for seg.

Troels Ussing skulle ønske at Høyskolen kunne bli et slags universitet, en høyere skole for åndelig forskning. Da må det rituelle stilles i bakgrunnen til fordel for en åpen dialog, slik at den enkelte ved hjelp av eget esoterisk arbeid, kan utvikle evnen til å være realistisk, ha god dømmekraft og være beskjeden. At den står fast på det aller beste innenfor antroposofien. Han mener at forskningen må kunne strekke seg helt fra den helt enkle bestrebelse til den høyt avanserte som Rudolf Steiner stod for. Det esoteriske begynner i de praktiske feltene: det er livet som stiller spørsmålene til Høyskolen.

Åndsvitenskapelig forskning bør også omfatte den seriøst og moralsk strebende i sin praktiske fordyppelse; slik gartneren fordyper seg i jorden og plantene sine, læreren i faget og elevene sine, og legen i det medisinske fagfeltet og pasientene sine. Troels Ussing ønsker seg inderlig en Høyskole hvor alle kan samles om å strebe etter en sunn åndelig innsikt, og som har tydelige og sanne bestrebelser. Ethvert søkende spirituelt menneske ville da kunne se berettigelsen i høyskolearbeidet. Det er et stort behov for han at det kommer i gang en dialog innenfor Høyskolen om hvordan en slik arbeidsretning kan få mer vekt.

Når det gjelder Høyskolen som en Mikaelsskole, så peker den i to retninger. Den ene retningen går mot Mikaelsskolenes oversanselige skole. Den andre svarer til Mikael som tidsånd, og er en skole som står midt inne i tidens drama og behandler alle de menneskelige dramaene.

Troels Ussing understreker at det er behov for mer enn det tradisjonelle klassearbeidet, hvilket det også er mange bestrebelser for å tilveiebringe. Han nevner i den forbindelse World Meditations arbeide. Det er viktig å få til en samtaleutveksling, og han ønsker seg spørsmål fra det praktiske liv som ansats til arbeidet innen Høyskolen. Arbeidsstemningen fra de alminnelige forskningsmiljøene skulle gjerne kunne innfinne seg i Høyskolen.

Han nevner at det åndelig forskningsmessige er biografisk bestemt, og han taler varmt for at man i langt høyere grad enn tilfellet er i dag, gir hverandre oppgaver. I så fall ville vårt esoteriske arbeid kunne gjøre langt større fremskritt. Ikke minst må den skapende egenaktivitet bli det dominerende innenfor Høyskolens fellesskap i tiden fremover. Skjer ikke det, vil arbeidet stivne.

Å være en representant for Høyskolen dreier seg om å sette levende, skapende aktivitet i sentrum. Man må fjerne seg fra holdningen av det er en slags trosbekjennelse. Å ville arbeide med skoleringsveien må ikke gi inntrykk av noe kirkelig som er underlagt et hierarki, men skal utstråle fri, selvstendig aktivitet.

Troels Ussing håper at seksjonene vil vende seg mer aktivt mot det praktiske arbeidet, og at forbindelsen mellom seksjonene og de praktiske feltene skal bli styrket i årene fremover. Han understreker at det som han har tatt opp her, bare er noen av de spørsmålene som banker på når det gjelder hva som i dag kan legitimere Høyskolen. For det er mange forskjellige sider av arbeidet som må forstås når det gjelder mysterieskolens oppgave i dagens kultur.

Troels avslutter med ordene: "Antroposofi er ikke en teori som skal omsettes i praksis, men en impuls som skal vekke noe hos meg, slik at jeg blir praktisk dyktig, og får evnen til å forbinde det esoteriske med det eksoteriske."

Fornorsket utgave av intervjuet ved Sissel Jenseth.